

Šiame numeryje:

Lietuviškumo inžinerija.
Europos lietuvių studijų savaitė gra-
žiam Tirolyje.
Prof. V. Juodeika apie marksizmo ili-
zija.
Valandėlė Alice Stephens studijoje:
pokalbis su muzika jos 75 metų sukak-
ties proga.
Antano Jasmanto eilėraščiai iš lei-
džiamo naujo poezijos rinkinio.
Nerijos Linkevičiūtės ir Vytauto Pau-
lionio koncertas Chicagoje.
Nauji leidiniai.

Kertinė Parasė

Lietuviškumo inžinerija

Ryšių su 1981 m. įvykstan-
čiu Mokslo ir kūrybos simpoziumu
jau teko matyti ilgoką temų
sąrašą, naudojama organizuo-
jant simpoziumo programą. Tos
temos apima mokslus ir menas.
Jų rikiuotėje yra apšiai ir tech-
nologinių sričių.

Pavartus dabartinius univer-
sitetų katalogus, ypač inžineri-
jos fakultetuose, krinta į akis
naujos inžinerijos sritys, prieš de-
šimtmetį ar du negirdėtos, o jei
ir girdėtos tai dar tais laikais ne-
ipilietintos mokslo įstaigų progra-
mose. Pvz. šiandien jau daž-
nai sutinkame bioinžineriją, ap-
linkos inžineriją („Environmenta-
tal“) terminą verčiu „aplinka“,
nes labiau įprastoji „tarša“, pri-
jungus prie inžinerijos, skamba
labai negatyviai ir kelias kitas.
Negana to: naujos mokslo šakos
kuakuliuoja ir pavišiu net ir šio-
mių dienomis. Štai jau kalbama
apie chemometriką, kuri teoreti-
ni chemiką, naudojantį kompiu-
terius, atves į pramonę, šalia
chemijos inžinerijos. Teigiama,
kad būsimoji chemometrika nu-
stels šandien žydrinčią ir, paly-
ginus su kitomis inžinerijos ša-
komis, geriau apmokamą chemi-
jos inžineriją.

Šios mintys kelia intriguojantį
klausimą: ar kokia nors profesij-
nė sritis, gal kelių sričių sintezė,
negalėtų būti bent kiek nuosek-
liau pajungta platesniems mūsų
lietuviškosios visuomenės intere-
sams?

Jeigu atsakymas būtų „taip“
ir jeigu ta profesija ateitų iš tech-
nikinių, sakykime, griežtųjų moks-
lų šeimos, tai tada turėtume lie-
tuviškumo inžineriją.

Savaime suprantama, kad su
šiu nauja vizitine kortele tuoj
pat nebandytume steigti lie-
tuviškumo inžinerijos katedros
Harvarde, tačiau visi rimtai
kalbant aiškiai suformuluot-
as profesijos patarnavimas lie-
tuvių visuomenei būtų naudingas,
o gal net ir reikalingas. Prieš 10
m. apie panašią profesinę socio-
logų, filosofų, pedagogų ir visuo-
menininkų jungtį lietuviškiems

reikalams tyrinėti bei formuluoti
kalbėjo Vytautas Volertas. Iš tų
pastangų, kaip kad „Aidu“ Nr.
4, psl. 229 skaitėme, nieko neiš-
ėjo. Labai gaila.
Zvelgiant į tiesiogiai iš lie-
tuviškumo, liuanistikos ir t.t. ne-
išplaukiančias profesijas, bet ko-
kio profesinio pasireiškimo gali-
mybės mūsų visuomenės labui
yra labai ribotos. Štai lietuviai
gydytojai savo profesine prasme
lietuvių visuomenei ypatingiau
pasitarnauti negali. Jie tačiau,
kaip profesinė grupė, yra labai
stipriai užsigažavę visuomeni-
niū darbu ir piniginiiais įnašais.
Zvelgiant toliau, sustojame prie
lietuvių architektų, statybinin-
kų, kurie irgi turi tik labai ri-
bomas galimybes projektuoti ar
statyti vieną kitą pastatą mūsų
visuomenei. Vėl pabrėžiame, kad
jų profesinio pasireiškimo gali-
mybės lietuvių visuomenėje yra
labai mažos. Kitos profesijos to-
kių pasireiškimo galimybių turi
dar mažiau.

Taigi ar aplamai yra techno-
logijos sritis, kuri tikėtų jei ne
šimtaprocentiniai, tai bent ap-
čiuopiamai panaudoti (čia vėl
pabrėžiame: profesine prasme!)
lietuvių visuomenės reikalams?
Kitais žodžiais sakant: ar yra, ar
gali būti profesija technologij-
je, kurios darbuotojai lietuvių vi-
suomenei galėtų talkininkauti ne
vien savo pinigais, ne vien „vi-
suomenine veikla“, bet tiesiogiai
savo profesiniu išsilavinimu, pro-
fesinėmis žiniomis, profesine er-
dicija?

Šiuo metu tokios profesijos, rei-
kia pripažinti, nėra, bet turime
duomenų, kad ji gali būti išvys-
tyta ateityje. Tik pažiūrėkime:

Georgia Institute of Technolo-
gy profesorius Pranas Zundė
jau kelis kartus mums viešai kar-
tojo, kad sistemų mokslas ir in-
formacijos technologija galėtų
lietuvių kultūrinėms bei visuome-
ninėms užmačioms labai pozity-
viai ir apčiuopiamai pasitarnau-
ti. Jis net dviejų paskutinių Moks-
lo ir kūrybos simpoziumų metu
pasiūlė lietuviui doktorizuotis

Jau septyneri metai, kai Lietuvi-
kųjų studijų savaitės keliauja po
Europos kraštus. Šią vasarą rugpjū-
čio 9 - 16 dienomis dvidešimt sep-
tintoji savaitė įvyko Austrijoje, gra-
žiojo Tirolio sostinėje Innsbruce, ku-
ris lietuviams pažįstamas nuo se-
niau. Juk Innsbruce kadaise savo
aukštusius mokslus yra ėjęs an-
tasas Lietuvos prezidentas Aleksan-
dras Stulginskis ir poetas kun. My-
kolas Vaitkus. Tuoj po II-o Pasau-
linio karo Innsbruce studijavo arti
150 lietuvių studentų. Jų tarpe
buvo ir mūsų poetas Henrikas Na-
gys, kuris Innsbruce universitete ga-
vo daktaro laipsnį (Teko taip pat
nūgirsti, kad prelegentu jis buvo
kviečiamas į Šią Studijų savaitę,
bet teigiamai neatsiliepęs).

Šiuo metu Austrijoje tėra tik keli
lietuviai. Jei netoli Innsbruce negy-
ventų Irena Naudžiūnaitė - Joer-
gienė, gal ir Lietuviškųjų studijų
savaitė čia nebūtų galėjusi įvykti.
Ši mūsų tautietė, turinti gerą var-
dą ir geras pažintis tarp austrų, bu-
vo šios Studijų savaitės pagrindis
ramstis. Nors technikinėje srity jai
talkino A. Griniene ir dr. A. Kušlys,
tačiau ja rėmėsi visa savaitės kas-
dienybė su 120 dalyvių reikalais.

Tik paskaitinė dalimi rūpinosi dr.
Jonas Norkaitis, Vincas Natkevi-
čius ir dr. Kęstutis Girmius.

Šioje paskaitinėje dalyje šią sa-
vaitę labiau negu kitais kartais bu-
vo išryškintos politinės ir visuome-
ninės problemos dėl dviejų priežas-
čių. Viena, šios savaitės progra-
moje su paskaita dalyvavo Pasau-
linio Lietuvių Bendruomenės pirmi-
ninkas inž. Vytautas Kamantas (jis
taip pat turėjo atskirus posėdžius su
lietuvių bendruomenių pirminin-
kais Europoje) ir, antra, šiemet rei-
kėjo ryškiau prisiminti 40 metų
nuo didžiosios Lietuvos nelaimės —
nepriklausomybės netekimo.

Politinės temos

Po įprastinio Savaitės atidarymo
su vienu antru sveikinimu paskai-
tė ir prasidėjo lietuviškos politikos
klausimais. Pirmasis kalbėjo dr. Al-

bertas Gerutis, kurį PLB pirminin-
kas V. Kamantas per sveikinimus
buvo pristatęs kaip Diplomatinijos še-
to paskirtą Igaliojimą ministrą. Jo pa-
skaitos tema buvo „Lietuva žlugi-
mo pavojaus akivaizdoje“. Tai pati
liūdniausia savaitės paskaita, nes jo-
je vaizdžiai buvo priminti 1939 - 40
metų įvykiai (pradedant Ribbent-
ro - Molotovo paktu), kurie prin-
vedė prie Sov. Sąjungos ultimatumo
ir Raudonosios armijos invazijos į
Lietuvą 1940 m. birželio 15 d. Liūd-
niausia tai, kad šitokios okupacijos
pavojų tuometinė Lietuvos vyriaus-
nybė jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai kurie mi-
nistras reikalavo Sovietų S-gos ar-
mijos invazijai pasipriešinti ginklu,
nors prezidentas Smetona iki galo
laikėsi šito nusistatymo, tačiau jis
nerado pritarimo nei generoluose,
nei vyriausybės didžiuose. Jis tu-
rėjo paskubomis palikti Lietuvą, nes
kai kurie ministrai norėjo sutrukdy-

ti jo išvykimą. Šiems pasipriešin-
damas, A. Smetona išvengė to žiau-
raus likimo, koks netrukus ištiko
tuometinį Latvijos prezidentą Ul-
manį ir Estijos prezidentą Paetsą.
Viltingesnė buvo dr. Kajetono
Čeginsko paskaita „Lietuvių lais-
vės kovos 1940 - 1980 metais“. Jos
pradžioje prelegentas statėsi užda-
vinį ne tiek aprašyti lietuvių pasi-
priešinimą nuo sovietinės okupaci-
jos pradžios, kiek jį įstatyti į Lie-
tuvos istorijos eigą, nes dabartinio
pasipriešinimo 40 metų jau sudaro
trečdali anu 125 metų pasiprieši-
nybę jautė, bet, lyg užhipnotizuota,
nepadarė jokių radikalių apsigy-
nimo sprendimų. Nors paskutinę
valandą (1940.VI.15) kai

Studijų savaitė gražiam Tirolyje

(Atkelta iš 1 psl.)

duose. Taip pat tokio dydžio „Pasaulio Lietuvių“, koks dabar leidžiamas kas mėnesis, yra neįmanomas užmojis, kuris greit išsėms redaktorių ir bendradarbių jėgas bei pridarys skolų. Taip pat nereikėtų eikvoti dvasinių ir finansinių jėgų atlikti tiems jaunuoliams, kurie savo šeimose ligi mokyklos neįsimojo kalbėti lietuviškai. Šitokie jaunuoliai ir vaikai yra arba labai negabūs, arba dideli tinginiai, arba jų tėvai yra apsiėdę grybai. Tik iš grybų vaikų ažuoliukų neišauginsi. Daug svarbiau puoselėti mintį, kad jauni lietuviai turi būti pranašesni už vietinius krašto gyventojus: tik mokėdami dvi ar tris kalbas tie lietuviai galės būti naudingi tiek gyvenamajam kraštui, tiek lietuvių tautai. Dr. J. Grinius taip pat manė, kad, siekiant pranašumo lietuviuose, lituanistinės mokyklos, kursai, stovyklos turi padėti tėvams išmokyti vaikus ir jaunuolius lietuviškai skaityti, nes tarp dabartinio jaunimo yra nemažai pusiau beraščių. Jeigu jauni lietuviai neįpras skaityti knygų ir laikraščių, tai ir jaunimo kongresų nutarimai puoselėti lietuvių kultūrą gali tapti veidmainyste.

Prie p. V. Kamanto paskaitos diskusijose buvo iškėlęs VLIKo ir Lietuvių Bendruomenės trinties klausimas. Prelegentas atsakė, kad Liet. B-nė tos trinties nemori, bet ji negali nesirūpinti nė Lietuvos laisvės byla: tam ją įpareigoja Lietuvos charta. Ir į kitus klausimus prelegentas atsakinėjo trumpai ir taikliai.

Zvilgnis į žmogaus psichę

Šios vasaros studijų savaitė buvo charakteringa ir tuo, kad joje tarp humanistinių temų nemažai dėmesio buvo skirta žmogaus psichę. Grynai į vakarietiško psichologijos mokslą buvo nukreiptas dr. kun. Alfonso Savicko Zvilgnis. Šis jaunas prelegentas, neseniai baigęs Innsbruko universitetą daktaro laipsnį, kalbėjo apie „simbolius C. G. Jungo gelmių psichologijoje“. Nuosekliai įvedamas klausytojus į simbolių reikšmę, dr. A. Savickas atskleidė Jungo pastangas per simbolius atsipėti žmogaus sielos gyvenimui, nes simboliai yra geriausia sąmonės išraiška. Simboliai taip pat yra tildas, kuris nuveda į pasamonių (tiek individualių, tiek kolektyvinių). Tam tarnaui ne tik sapnų įvaizdžiai, bet ir įvairių mitų bei tautų pasakų simboliai. Iš lietuvių autorių prelegentas minėjo V. Mykolasaitį. Putingai ir jo garsų simbolių — žmogų tarp dviejų aušrų.

Po paskaitos vienas dalyvių priėmė paskaitą: „Jei vis atsisiras tokių prelegentų kaip dr. Savickas, Studijų savaitė negreit išsėks“. Panašaus vertinimo nebuvo reikalingas dr. Vytautas Bieliauskas, Cincinnati-unto profesorius, senas psichologijos „vilkas“. Nors pirmu žvilgsniu atrodė, kad jo paskaita „Kultūra, pažinimo stilius ir asmenybės vystymas“ gali tapti per laisva, ypač kai prelegentas ėmė kalbėti apie testą „namas, medis, žmogus“. Tačiau kai per civilizaciją ir kultūrą dr. Bieliauskas priėjo prie suformavimo asmenybės, kuri daug pareina nuo gyvenamosios aplinkos, klausytojai nė nepajuto, kad juos profesorius nuvedė į samoningųjų lietuvių dabartinis rūpesčius — į skirtumus tarp lietuvių išeivijoje ir lietuvių tėvynėje, kur sovietinė sistema jau yra saviškai įveikusi pažinimo stilių.

Prie žymiųjų asmenybių sūstojus

Tarp humanistinių paskaitų šios vasaros savaitėje buvo tik dvi grynai lituanistinės apie du žymius Lietuvos vyrus. Apie sukurtojininką Konstantiną Sirvydą (jo 400 metų gimimo sukakties proga) kalbėjo vienas žymiųjų Lietuvos praeities žinovų dr. kun. Paulius Rabinas. Grigaliaus un-to profesorius Romoje.

Nors prelegentas, yra peržiūrėjęs įvairius dokumentus, liudijantičius

Konstantino Sirvydo darbą Vilniaus Šv. Jono bažnyčioje, Vilniaus Akademijoje ir kitose jėzuitų įstaigose Lietuvoje, tačiau nedaug jam pavyko užtikti naujų atradimų, gal išskyrus vieną, būtent šio darbštus vyro dalyvavimą Lietuvos jėzuitų kongregacijos posėdžiuose 1628 metais, kai buvo nutartas kai kurios privilegijos lietuvių kalbai kaip kompensacija už trūkumus kitose mokslo srityse. Taigi tarp didžiųjų K. Sirvydo darbų ir toliau pasilieka lietuviškų pamokslų santraukų knygos „Punktai sakymų“ ir „Dictionarium trium linguarum“ — pirmasis lietuvių kalbos žodynas, po K. Sirvydo mirties dar pakartotai keturis kartus. Taigi šio vyro reikšmė buvo epochinė.

Antras žymus sukurtojininkas siemet yra Kristijonas Donelaitis, nes nuo jo mirties sukanka 200 metų. Jo minėjimas buvo iškilmingesnis negu Sirvydo, įtrauktas į Tėvynės dienos rėmus ir atliktas didesnėje ir iškilmingesnėje salėje, kuri, deja, akustškai pasirodė defektinga. Paskaitą apie „Donelaitio idealines ir estetiškes vertybes“ skaitė daktaras Studijų savaitės moderatorius ir Vasario 16 gimnazijos direktorius Vincas Natkevičius. Pirmąsias sunkią Donelaitio jaunystę ir pavaizdavęs Donelaitį kaip lietuvių ir nuoseklų krikščionį aname laisvamanybės amžiuje, prelegentas manė, kad niekam nepataikaudamas, Donelaitis savo „Metų“ poemą pirmiausia siekė dorovinių tikslų — pamokytį žmones, ypač Prūsijos lietuvių kaimiečius, arba būrus. Todėl savo poemą personažas poetas nupiešė taip, kad būtų aiškiai matyti jų dorybės ir ydos. Sakysim, „Metų“ Selmas parodytas kaip tvarkingas ir religingas ūkininkas, kuris giria praėjusius laikus, kai Prūsijoje nebuvo kolonistų — atėjūnų ir lietuvių vokiškai nemokėjo. Gali atrodyti, kad šitaip Donelaitis giria konservatorių, bet jis iš tikrųjų duoda gerą lietuvių būro paveikslą, nes dorumas mūsų poetui yra lietuviškumo paviršys. Poemos vaizdžios hiperbolės taip pat tarnauija dorovinėms idėjoms pabrėžti.

Po paskaitos Donelaitio „Metų“ veikėjus sukonkretingo Eglė Juodvalkė. Ji raiškiai paskaitė tuos poemos epizodus, kur kalba Priekus, Selmas, Lauras ir kur Donelaitis vaizduoja moteris.

Prie filosofijos ir teologijos

Viena svariausių savaitės paskaitų, vertusių įtempti dalyvių smegenis, buvo jauno filosofo dr. Kęstutis Girniaus paskaita apie pagrindines dabarties moralines teorijas. Prelegentas ilgai sūstojosi ties dviem iš jų: pasekmizmu ir moralinių teisių teorija. Daugiausia dėmesio skirdamas pasekmizmo esmę ir jo kritikai, prelegentas pradžioje nurodė, kad pasekmizmas yra šiek tiek susijęs su anglų utilitarizmu. Tik šios teorijos pasekėjai aukščiausio elgesio tikslu laiko asmeninius malonumus, kai tuo tarpu pasekmizmo šalininkai mano, kad reikia siekti visuotinės geradarybės — didžiausio laimės kiekio pasauly. Pagal pasekmizmo paskiro asmens elgesio vertė pareina ne nuo paties poelgio savybių, kurias nurodo išpažintami principai, bet nuo galutinio pasekmio, iš kurių privatu pasirinkti geriausia. Pasekmistai nepripažįsta ir kategorinių draudimų. Sakysim, dėsniis „nemeluok“ jiems atrodo tinkas tik tam tikrose aplinkybėse, o kitokiais atvejais me-

Paulina Ivinskienė prie dail. M. Stankienės (cikagietės) grafikos ciklo, pavadinto „Moters darbas“, išstatyto šių metų Studijų savaitėje.

Studijų savaitės šeimininkė rašytoja I. Joerg-Naudzianaitė (dešinėje), prof. dr. V. Bieliauskas, Eglė Juodvalkė ir J. Glemža.

las gali atnešti geresnių pasekmių negu tiesa.

Nors pasekmistų pažiūros turi gerų savybių, bet dr. K. Girnius manė, kad ši teorija yra moralistinė, nes ji nepripažįsta asmens savitumo bei orumo ir tuo pačiu jo asmeninių tikslų, kurie kartais nesutampa su visuomenės kolektyvinių gėrių, bet kurių žmogus turi teisės siekti ir juos ginti, kaip teisingai nurodo įgimtų moralinių teisių šalininkai. Prieš pasekmistų teoriją, žmogus netektų laisvės pasirinkti gėrį pagal savo asmenybės giliausius poreikius, nes asmuo atsidurtų pasauly, kur jo veiksmus diktuotų priežastingumo santvarka, nežinanti, ar numatytos geriausios pasekmės iš tikrųjų ateity bus pačios geriausios.

Ryšium su pasekmizmu kritika prelegentas taip pat palietė komunizmo etiką, kuri yra pasekmistinė, nes įpareigoja kiekvieną, ypač komunistą, siekti komunizmo įgyvendinimo kaip galutinio tikslo. Bet, kol niekas nežino, koks galėtų būti tas galutinis komunizmas, jokiam asmeniui negali būti aišku, kokie jo poelgiai gali būti vertingiausi, arba jų vertę turi nuspręsti komunistų partijos pareigūnai. Bet šie toli gražu nėra neklaidingi. Todėl po kurio laiko jų sprendimai gali pasirodyti (ir pasirodė) kaip savivaliavimai, daugelį žmonių pastūmėję į didesnę susvetimėjimą, iš kurio komunistai žada išvaduoti.

Paskutinę paskaitą su pasauliniu žvilgsniu vaizdžiai ir įdomiai atliko kun. Augustinas Rubikas. Jo tema buvo „Popiežiaus neklaidingumas ir Kuengo byla“. O ši byla, sukelusi gyvas diskusijas pasauly, ypač Europoje, pasibaigė popiežiaus Jono Pauliaus II uždraudimu Tuebingo un-to profesoriumi H. Kuengui dėstyti teologiją kaip Katalikų Bažnyčios mokymą, nes šis teologas viešai prieštarauja Bažnyčios tikėjimo dogmoms apie popiežiaus neklaidingumą. Prelegentas priminė, kad ši dogma, paskelbta Vatikano I-o konsilijoje ir išpažinta Vatikano II-me Bažnyčios susirinkime, teliečia tas tikėjimo ir dorovės problemas, kurias, atsisakęs vyskypų, teologų ir eilinių tikinčiųjų, popiežius skelbia kaip tikėjimo tiesas. Jis jas skelbia ne savo, bet visos Bažnyčios vardu, kaip jos galva. Ir šitokie atvejai būna labai reti. Per diskusijas paaiškėjo, kad nuo šios dogmos paskelbimo daugiau negu prieš šimtą metų popiežius tik du kartus pavartojo šią, jam Bažnyčios susirinkimo suteiktą prerogatyvą. Taip pat per diskusijas dr. kun. P. Celičius pastebėjo, kad savo galutinę apie krikščionių tikėjimą H. Kuengas yra padaręs daug gero žmoniems, nors ir suklaidamas dėl popiežiaus neklaidingumo ir šitaip atsistodamas aukščiau už Bažnyčios susirinkimą.

Šalia paskaitų

Lietuviškųjų studijų savaitės imponuoja savo pilnatve. Kas nori gilesnio dvasinio susitelkimo, tiems rytais būna šv. mišios su atitinkamu pamokslėliu. Šią savaitę rytiniams susitelkimams vadovavo dr. kun. Jonas Juraitis.

Gamtos ir miestų grožiu pasigėrėti ruošiamos ekskursijos. Tik šiemet, deja, ekskursija į kalnus ir ežerus nepavyko dėl užklupusio lietaus. Šiemet nebuvo jokios oficialios dailės parodos, tačiau paskaitų salėje lietuvių tapytojų paveikslai buvo keičiami kas antrą dieną. Šiemet buvo net trys skirtingo pobūdžio koncertai.

Pirmasis buvo Tėvynės dienoje. Tada programą atliko iš Zuericho atvažiuojęs, Joanas Stasiulienės vadovaujamas jaunų šveicarų (daugiausia studentų) ratelis „Viltis“. Jis visą valandą šoko įprastinius lietuvių šokus. Tačiau su malonumu stebint gražius ir darnius judesius, veržėsi į galvą klausimas, ar mūsų tautiniai šokiai, atliekami lietuvių jaunimo, nesudaro progos susiformuoti netikram (teatriniam) tautiškiui? Jei šveicarai gali gražiai lietuviškai šokti, tai ar VI lietuviškų šokių festivaly, kuriuo visi džiaugės, ar jame nebus tokių šokių, kurie nemokėjo nė žodžio lietuviškai? Ar už lietuviškų šokių ratelių nebūtų vertingiesni ir reikalingesni lietuviškos dainos chorėliai?

Panašų klausimų nekilo, klausiant vargonų koncerto, kurį atliko dr. Vytenis Vasyliūnas vienoje Innsbruko bažnyčioje (VIII.13). Šis koncertas žadino nuostabą dėl muzikos atminties ir vargonavimo sugebėjimų, nes V. Vasyliūnas visą valandą grojo J. S. Bacho sonatas, preludus ir fugas iš atminties, kai tuo tarpu jis sekė pagal gaidas vienas antras Innsbruko gyventojas, kuris buvo atsinešęs Bacho kūrinių sąsiuvinį.

Trečią koncertą, kuris įvyko Žoli-

desius, veržėsi į galvą klausimas, ar mūsų tautiniai šokiai, atliekami lietuvių jaunimo, nesudaro progos susiformuoti netikram (teatriniam) tautiškiui? Jei šveicarai gali gražiai lietuviškai šokti, tai ar VI lietuviškų šokių festivaly, kuriuo visi džiaugės, ar jame nebus tokių šokių, kurie nemokėjo nė žodžio lietuviškai? Ar už lietuviškų šokių ratelių nebūtų vertingiesni ir reikalingesni lietuviškos dainos chorėliai?

Panašų klausimų nekilo, klausiant vargonų koncerto, kurį atliko dr. Vytenis Vasyliūnas vienoje Innsbruko bažnyčioje (VIII.13). Šis koncertas žadino nuostabą dėl muzikos atminties ir vargonavimo sugebėjimų, nes V. Vasyliūnas visą valandą grojo J. S. Bacho sonatas, preludus ir fugas iš atminties, kai tuo tarpu jis sekė pagal gaidas vienas antras Innsbruko gyventojas, kuris buvo atsinešęs Bacho kūrinių sąsiuvinį.

Trečią koncertą, kuris įvyko Žoli-

Prof. V. Juodeika apie marksizmo iliuziją

Vladas Juodeika, DIDŽIOJI ILIUZIJA. Marksizmas teorijoje ir tikrovėje. Antras tomas. Išleido Gražina Juodeikienė 1979 m. Spaudė Pranciskono spaustuė, 341 Highland Boulevard, Brooklyn, New York 11207. Leidinys 687 psl., Kongreso bibliotekos Nr. 78 - 55559. Copyright Gražina Juodeika. Knygos kaina — 15 dol., gaunama ir „Drauge“.

JUOZAS PRUNSKIS

Tai stambiausias veikalas apie marksizmą, kokį tik mes kada lietuvių kalba turėjome. Jeigu pirmasis tomas daugiau apima marksizmo teoriją ir iš dalies istoriją, tai šis tomas pirmiausia skirtas išryškinimui marksizmo-komunizmo vėdo, kaip jis pasireiškė Sovietų Sąjungoje, bet taip pat prisimenant ir Kiniją bei Kubą. Ypač stengiamasi demaskuoti komunistų apgaule, sakysim, (35 psl.) pažymima: „Buchari-nas vėliau prisipažino, kad bolševikai skelbė obalsius, ir kuriuos patys netikėjo. Pvz. jis teigė, kad „mes visi reikalaujom demokrati-

šios respublikos ir Steigiamojo susirinkimo, kuriuos mes po kelių mėnesių panaikinsim“.

Gaila, šio tomo pats autorius jau nebeįvyko. Prof. V. Juodeika mirė 1977 m. rugšėjo 11 d. O jis turėjo gerų kvalifikacijų šiai m. Ižiniškai studijai paruošti. Su bolševikais susipažino jau nepriklausomybės kovose prieš raudonąją armiją. Aukštąsias studijas baigęs Grazo universitete (Austrijoje), buvo Finansų ministerijos, Valstybės Tarybos referentas, kaimo tvarkytojas, Pramonės departamentų direktorius, statybos įstatinės bendrovės p. m., dėstytojas Kauno univ., Sioux City kolegijoje ir Portlando universitete. Būdamas valstybinėje tarnyboje, ruošdamas įvairius finansinius ir ekonominius planus, rašydamas tais klausimais straipsnius, dėstydamas aukštosiose mokyklose turėjo progos ir reikalo gilintis į įvairius ūkinio ir valstybinio gyvenimo aktualijas, jų tarpe ir į marksizmą.

Būdamas plačiai šiais klausimais apsiškęs, turėjęs reikalingą bolševikais pirmosios okupacijos metu, savo veikale autorius mėgsta kalbėti faktais ir atskleidžia mums daug idomybės. Galime čia jų visą eilę suminėti. Jis pabrėžia, kad bolševizmas nebuvo darbininkų proletarų sąjūdis, o radikaliųjų intelektualų sąmokslas. Pateikia faktus, kaip vokiečiai, siekdami suirutės Rusijoje, su kuria kariavo, Leninui išmokėjo daugiau negu milijoną rublių ir jį 1917 m. bal. 7 d. drauge su 29 kitais bolševikais užplombuotame vagonė iš Šveicarijos nugalėto ir Rusiją. Daugelis Kronštato jūrininkų, padėjusių bolševikams įsistiprinti, vėliau suklilo prieš bolševikų diktatūros žiaurumus. Net apie 15.000 jų bolševikai sušaudė (72 psl.).

Net Gorkio dienaštis „Novaja Zizn“ paskelbė, kaip 300 ūkininkų sulaukė traukinį, vežantį ja-

vus į Petrogradą ir maldavo duoti jiems maisto gintis nuo bado. Visi jie bolševikų buvo sušaudyti ar durtuvais subadyti.

Leninas, parinkdamas žmones pareigoms, ypač žiūrėjęs jų besąlyginio ištikimumo partijai, kad jie be skrupulų vykdė pavestus uždavinius. Jo pirmas klausimas buvo: „Kiek sušaudė kontroliuonierių? (155 psl.). Net rašytojas Gorkis kartą prasarė, kad vienas prancūzas Lenina pavadinęs „mąstančioji giljotina“. Išsyrės ir valdžios viršūnės, Leninas ja sutvirtino kruvinu teroru. Dar brutalesnis buvo Stalinas. Iš dešimties politbiuro narių, veikusių su Leninu, net šeši buvo pasmerkti mirti: Buchari-nas, Trockis, Kamenėvas, Rykovas, Krestinskis ir Zinovjevas. Septintas — Tomskis, nusizūdė kalėjime prieš teisimą. Devyni iš vienuolikos 1936 m. kabineto ministrių buvo sušaudyti. Iš 53 komunistų centrinės organizacijos sekretorių net 43 buvo sušaudyti (192 psl.). Stalinas didžiųjų valymų metu likvidavo 3 maršalus iš 5, 14 armijos vadų iš 16, visus aštuonis admiralus, 60 iš 67 korpus vadų, 136 iš 199 divizijų vadų, 221 iš 397 brigadų vadų (201 psl.). Ir komunistai visur panašūs. Amerikiečiai belaisviai Šiaurės Vietname kartais išties dienas turėjo klūpoti ant cemento grindų. Jų keliai buvo ištinę kaip pūslės. Kiti buvo mušami mediniais sandalais ir guiminėmis žarnos. Daugybė mirė nuo kankinimų Kapitoniui J. McKayne sulaužė ranką, koją, kelis šonkaulius, išmušė dantis.

Nuo 1953 m. iki 1963 m. buvęs sovietinių stovyklų vergas Avraham Sifrin, 1970 m. emigravęs į Izraelį, paskelbė, kad Taškento stovykloje, Sibire, pats matė, kaip sargai įsiveržė į baraką, kur buvo susirinkusios melstis stačiatikių vienuolės, jas išrėngė ir be drabužių išvarė į sniegą. Kitoj stovykloj jis matė, kaip rusų tanketės sutraikė moterį, kada apie 500 moterų norėjo tanketėms pastoti kelią, gindamos streikuojančius vyrus.

Net Gorkio dienaštis „Novaja Zizn“ paskelbė, kaip 300 ūkininkų sulaukė traukinį, vežantį ja-

nių išvakarėse, atliko du solistai — dainininkė Elena Blandytė ir fleitininkas Petras Odinis. V. Vasyliūnas šiame koncerte akompanavo solistams ir didesnį vaidmenį atliko Fr. Kuhlau sonatoje, kurią fleitą grojo P. Odinis. Tai turbūt buvo pats gražiausias, dviejų muzikų atliktas, kūriny, nors avangardistinė idomybė reikia laikyti Vytauto Montvilos „Trikampius“. El. Blandytė gražiai atliko kelias europinių ir lietuvių kompozitorių dainas, bet klausytojus nustebino iš atminties rečituodama P. Tamulaičio prozos kūrinių „Sugrįžimą“.

Bene gražiausia dvasinio pakilimo valanda buvo Žolinų pamaldos, per kurias šv. Mišias su kunigaigis koncelebravo vyskupas Antanas Deksnys, pasakydamas pamokslą. Šios pamaldos gal nebūtų atrodžiusios tokios savos, jei El. Blandytės ir tikinčių sutartinės giesmės nebūtų vargonais lydėjęs V. Vasyliūnas. Šitokios pamaldos Europos lietuviams jau retas įvykis.

Po Žolinų paskutiniame Studijų savaitės posėdy buvo sugrįžta į reikalų prozą. Juose be įvairių padėkų buvo vertinama besibaigiančios savaitės programa ir reikiama sumanymai kitiems metams: kokie pagėdaujami paskaitininkai, kokios temos, kur studijų savaitę turėtų įvykti. Šiam pastarajam reikalui buvo trys pasiūlymai: Prancūzija, Anglija, Olandija. Prancūzijos Lietuvių Bendruomenės vardu kun. J. Petrošiui sutinkant, dalyviai labai didele balsų dauguma pasisakė už Prancūziją. Nerinkdami jokios komisijos ne moderatorių dalyviai visą būsimos 1981 metų Studijų savaitės našta uždėjo Prancūzijos lietuviams.

J. Gr-ELI

perteikia šiame „Didžiosios iliuzijos“ tome. Jis nemažai tautiškia duomenų ir iš Lietuvos gyvenimo. Pvz. norėdami iš darbininkų daugiau išspausti, okupantai vieną dieną pranešė, kad Žaliakalny baigiamos statyti Prisiškelimo bažnyčios, kurią jie buvo numatę paversti fabriku, vienas lietuvis mūrininkas per dieną įmūrėjo 2000 plytų, kai vidutiniškai mūrininkas tegali įmūrėti apie 500 plytų. Knygos autorius nuėjęs ištirti, kaip ten buvo, iš darbininkų susekė, kad darbininkas „tikrai įmūrėjo“ 2000 plytų, bet jam dirbo keturi padėjėjai, o jis daugiausia tik su kėlne mosikavo.

Knygoje autorius įveda vaizdžių palyginimų. Pvz. jis informuoja, kad 1913 m. caristinėje Rusijoje į sunkiųjų darbų kalėjimus buvo uždaryta 63.000 kalinų, o Sovietų Rusijoje tokių darbų vergu buvo kalėjimuose ir lageriuose milijonai.

Autorius atkreipia dėmesį į komunistų pastangas palaužti žmonių charakterį, siekiant susilaukti sau paramos. Pvz. kai buvo sušaudytas maršalas Tuchachevskis, net moksleiviai turėjo jį pasmerkti ir pats sušaudytojo maršalo sūnus mokykloje buvo priverstas iškelti ranką, neva reikšdamas pritarimą tai bausmei...

Sovietų Sąjungai nėra svetima nė vergų prekyba. Pvz. vienas žydų kompozitorius, norėdamas gauti leidimą išvažiuoti iš sovietinės Moldavijos, turėjo sumokėti 38.000 rublių. Vilniaus žydų Jankelis Sapiro, mechanikas, Inžinierius, išperko sau leidimą išvažiuoti už 10.500 rublių.

Knygoje aptariami įvairūs sovietinio gyvenimo aspektai. Pvz. atkreipiamas dėmesys, kad JAV-se sunaudojama 5,5 mil. tonų žiernalių trąšų 340 milijonams akru, tuo tarpu Sovietų Sąjungoje 450 mil. akru tręšti sunaudojama tik 1,4 mil. tonų. Reikšminga, kad sovietai vis neįstengė pasiekti žemės ūkyje to derliaus, kurį Rusija buvo pasiekusi caro laikais. Pvz. 1914 m. buvo gauta iš 1 hektaro 7 kvintalų, o 1965 m. — 5,2 kvintalo. Anot autoriaus, Sovietų Sąjungos ūkyje viešpatuoja planinga anarchija. Štai kodėl tenka gabentis grūdus iš užsienio. Kai Amerika moka ūkininkams premijas, kad mažiau sėtų grūdų, Sovietų Sąjunga net pirmuosius se laukraščius puslapuose ragindama prie šios, prie žemės ūkio darbų, neįstengia pakankamai maisto prisauginti ir turi elgtis tauti iš kapitalistų. Komunistinėje sistemoje reikalinga dešimt kartų daugiau instruktorių, žiūretojų, šnipų, propagandistų ir policininkų, negu kapitalistinėje sistemoje. Anot autoriaus, „Sovietų žemės ūkio skurdas neatėjo savaime iš šalies, bet buvo komunistinio režimo sukurtas“ (439 psl.).

Mokslo srityje rengiamasi daryti pažangą, o vis dėlto galutinai ten daug kur studijas kontroliuoja ne profesoriai ar jų padėjėjai, o politrukai, kurie neturi specialaus išsilavinimo. Anot Churchillio: „kapitalizmo negerovė glūdi nelygyje turto pasiskirstyme, o socializmo pranašumas glūdi lygyje skurdo pasiskirstyme“, ir tai dar nevisai lygjomis: raudonieji buržuai daugeliu atžvilgiu turi platesnes privilegijas negu kapitalistų ponai.

Bet baisiausias nuostolius — žmonių gyvybėmis. Autoriaus apskaičiavimu, „bolševikai įvogė iš Rusijos istorijos 60 metų ir 75 milijonus žmonių gyvybių“ (483 psl.). O koks ir gyvųjų žmonių prispaudimas? Anot autoriaus, „Vakaruose kriminalistai yra išteisinami, jei įrodoma, kad jie psichiniai nesveiki. Sovietų Sąjungoje daroma atbulai: sveiki žmonės apkaltinami pamistimu ir uždunami ir psichiatriniais kalėjimais, kad juos paverstų psichiatriniais“.

Bet baisiausias nuostolius — žmonių gyvybėmis. Autoriaus apskaičiavimu, „bolševikai įvogė iš Rusijos istorijos 60 metų ir 75 milijonus žmonių gyvybių“ (483 psl.). O koks ir gyvųjų žmonių prispaudimas? Anot autoriaus, „Vakaruose kriminalistai yra išteisinami, jei įrodoma, kad jie psichiniai nesveiki. Sovietų Sąjungoje daroma atbulai: sveiki žmonės apkaltinami pamistimu ir uždunami ir psichiatriniais kalėjimais, kad juos paverstų psichiatriniais“.

Šitokius faktus prof. Juodeika (Nukelta iš 3 psl.)

Studijų savaitėje dainavusi solistė Elena Blandytė tarp dr. dr. J. K. Norkalčių.

Fleitininkas Petras Odinis ir prof. V. Vasyliūnas atlieka koncertinę programą.

Valandėlė Alice Stephens studijoje

A. KUCIONAS

Bemaž kasdien galėdavai matyti ją, belaukiančią autobuso prie Marquette ir California gatvių sankryžos. Galėdavai šią kuklią, bet oriai atrodančią moterį pastebėti ir prie Archer gatvės, keičiant "busą", arba net pačiame miesto centre, einančią Michigan bulvaru link, kur puikios architektūros pastate yra jos dainavimo studija. Diena diena tokią būdavo kelionės rutina: lyja ar sniega, vasaros šilta ar žiemos speigas... Šiandien, deja, po 50 darbingų metų Alice Stephens dėl pasijusios sveikatos yra priversta šiek tiek pristabdyti savo triušlią veiklą. Vieną šiltą praeitosios vasaros popietę išsioriausiu ją aplankyti jos studijoje.

Fine Arts Building. Turbūt nėra Chicagoje (o gal ir visoje Amerikoje) lietuvių dainininko, kuris nebūtų buvęs šiuose konservatorijų ir meno mokyklų rūmuose ir nebūtų praveręs Alice Stephens studijos duris. Išsilaukio tokioje vietoje, kur aukštą prestižą lydi ir astronomiškai aukštos nuomos, nėra lengva. Kai susėdam pokalbį, tuojau ir klausiu: kas igoalino, jos manytū, apie 50 metų išbūti šioje meno mekoje? Juk nepakanka vien tikrai pedagoginių sugebėjimų?

"Nežinau", bando Alice atsakyti, mano klausimą, "turbūt čia kultas mano atkaklus užsispyrimas ir netingėjimas dirbti. Ir dar gal turėčiau pridėti rūpestingumą. Kiekvieno savo studento, dažniausiai studente, rūpinausi kaip kokia motina."

Ir ne tik studentais. Pameniu, kai prieš trisdešimt metų atplūdome šion padangėn, Alice nuostabiškai domėjosi kiekvieno tėvyninio gerove, ypač jeigu šis buvo bent kiek susijęs su muzikos menu. Va, ir šio rašinio autorius anuomet prisiglaudė jos studijoje, kad galėtų įžengti į Amerikos muzikinį gyvenimą.

Užmponavo mane tada jos tvirtas, žemas kontralto balsas, neapsakoma energija ir darbštumas, bei sielos gilumoj tarsi paslepstas būdo švelnumas. Šiandien ši savybė, atrodo, yra pirmaujanči, nes jos kalba ramesnė, pamažu apsvaistanti kiekvieną žodį, akių išraiška liūdnė, palūstus, o žingsniai atsargūs, lėti. Nuostabu: ši rudenį jai sukan 75 metai!

Klausiu, ar nemorėtų dabar pakeisti gyvenimo būdą ir kaip daugelis bendraamžių išsikelti į šiltus kraštus? Ar nebūtų gera dabar kur nors palimti pavėsyje klausytis vėjo ir okeano ošiančių melodijų... Alice nekantriai pertraukia mane, numodama ranka:

"Ne, tai ne man. Be savo darbo, be mielių studentų negalėčiau egzistuoti. Muzika — mano visą gyvenimą!" Prasidėjo tas gyvenimas rytiniame šios šalies pakraštyje, Connecticut valstijoje. Anais laikais, kada dar nebūta lituanistinių mokyklų, lietuviškas vaikų auklėjimas buvo tik ant mamytės ar močiutės kelio. Tokioj "Vargo mokykloj" Alice išmoko lietuvišką "poterį", dainelių ir eilėraščių. Kadangi eiles jai itin jausmingai gėbėjo deklamuoti, 9 metų Aneitukė (taip ją tada vadino) tapo lietuviškų renginių "žvaigždele".

"Čia ir prasidėjo mano, taip sakanč, karjera: mama pradėjo mane vežioti pasirodymams po lietuvių kolonijas, ir turbūt nuostabius laiptus buvo muzikos pamokos. Pradžioje smuikas, o vė-

Muzikė Alice Stephens, kuriai šiemet lapkričio 29 d. sueina 75 metai anžiaus. Ta proga muzinės pagerbimas Jaunimo centro salėje, Chicagoje įvyks š. m. spalio 19 d. Nuotr. Algimanto Keziso.

liau pianinas pas lietuvių bažnyčios vargonininką New Britaine".

Vargonininkas, "kažkaip netyčia" pastebėjo jaunos mokinukės gerą klausą ir balsą ir pagal savo nedidelę išmonę pradėjo ją mokyti dainavimo. Aušku, pirmiausia išmokino lietuviškų dainų, ir "Ave, Marija". Be matant pauglę studentę jau dalyvauja vakarietuose ir gieda bažnyčiose. O po to kelias vedė Hartfordo konservatorijon.

Ką labiausiai prisimena iš anų dienų?

"O, daug daug dalykų. Daug įvykių ir veidų. Prisimenu, pavyzdžiui, pirmą pažintį su dainininke Anna Kaskas, o taip pat ir su Juzė Rauktyte (dabar žinoma kaip konsule Daužvardienė), kuri, beje, kadaise net akompanavo man viename koncertelyje. Jos a-bi tapo brangiausiomis draugėmis visam gyvenimui. Prisimenu anuomet garsųjį Miką Petrauską, dainininką ir kompozitorių, su kuriuo ir man pačiai teko drauge koncertuoti. O niekad neužmiršiu, kaip su Kaskas vieną gražų gegužės sekmadienį žiūrėjome Petrausko operos premjerą Bostone! Tai buvo operos "Eglė, žalčių karalienė" premjera 1924 metais. Idomu, koks buvo tos operos spektaklis?

"Buvome gerokai nustebtos, nes pirmąkart matėme lietuvių

gyvenime kažką grandioziško: tikras teatras, didelis orkestras, dekoracijos, kostiumai... Pati opera, kuri tęsėsi daugiau kaip penkių valandų, mums, jaunos merginoms, gerokai prailgo. Na, ir pats Petrauskas, dainavęs Žalčio partiją, mums atrodė gal per daug ekstravagantiškas ir juokingas. Tiesa, atsimenu dar "vieną atsitikimą su tuo pačiu ponu Miku. Kartą atvažiavome koncertuoti vienon lietuvių kolonijon, kur rengėjai buvo pamiršę, kad dainininkams reikalingas pianinas — teko visą programą išdainuoti "a capella!"

Atsikėlus iš Rytų Chicago, mūsų dainininkė čia tęsė studijas žinomoj muzikos mokykloj "American Conservatory of Music", kurią baigė 1927 metais. Netrukus jina, be abejo, įsijungė lietuviškon veiklon. Kaipgi atrodė anuometinis Chicago lietuvių muzikinis gyvenimas?

"Ogi gyvas, margas ir pilnas malonaus atpildo! Turėjome tada daugybę chorų, kurių didžiausieji — "Birutės", "Pirmyn", "Vytis" — kasmet ruošdavo po kelis koncertus ir įvairius muzikinius spektaklius. Pagalvok betgi, kad kone visi chorų dalyviai buvo čiagimiai, dauguma jų Lietuvos net nematė, o vis dėlto kiek daug lietuviško entuziazmo jų širdyse būta!"

(Čia atsiminai pasikalbėjimą

su Nora Gugiene, jau seniai mirusia, kuri man, tada naujai atvykusiam, tvirtino, kad "daugelis jūsų, žinau, kritikuoja mūsų nelabai gražią lietuvišką kalbą, bet pagyvenę pamatysit, kaip sunku ją svetur grynai išlaikyti ir kada nors suprasit, kad kartais svarbiau ne kaip liežuvį verčiasi, bet ką širdis jaučia...")

"Pirmyn" choro dirigentas Kazys Steponavičius tuojau pasigavo jauną konservatorijos absolventę kaip solistę savo koncertams, operoms bei operetėms. Su ja jis ir susituokė.

"Is tų laikų maloniausi atsiminimai tai gastrolės Lietuvoje 1938 metais, o didžiausias pergyvenimas buvo Vilniuje, Rusų kapinėse. Mat, lenkų vyriausybė, nors ir įsileido mus Vilniun, tačiau neleido koncertuoti mieste, tad dainavom ir giedojom Vilniaus lietuviams kapinėse. Nebuvo lengva, nes jausmai smaugė..."

Tolimesnė pastarųjų metų Alice Stephens muzikinė veikla visiems turbūt gerai žinoma: čia išžymis moterų choras, "Alice Stephens Singers", to choro koncertui Orchestra Hall auditorijoje bei pasirodymai Grant Parke, vėliau mokytoja Marijos aukštesniojo mokykloje, chormeisterė Chicago lietuvių operoje, dirigentė lenkačių choro "Lyra", galop įsteigė "Aidučių" choro, kurio išsisklaidymą dar ir šiandien skaudžiai pergyvena.

Tokios plačios veiklos perspektyvoje, ką laikyti, klausiu, pačiu didžiausiu įvykiu savo gyvenime. Nedelsdama atsako:

"Pirmoji dainų šventė Chicagoje 1956 m., kada tik penkiese — J. Daužvardienė, A. Dziruonas, J. Kreivėnas, V. Radžius ir aš, — teturėdami vieną automobilį, suorganizavom ir pravedėm šį nepaprastą renginį. Galbūt kuris nors dalyvavusių labiau prisimena anos dienos baisų karštį nevedinamoje salėje, bet man atrodė, kad chorai buvo pavyzdinčiai pasiruošę ir puikiai dainavo. Buvo tikrai nuostabi dainos šventė".

Kai paprašiau palyginimo su paskutiniąja dainų švente Kanadoje, išgirdau trumpą "no comment".

Kažkada esu girdėjęs, tariau savo pašnekovei, kažkokį Amerikos žurnalistą klausiant vieno iš žymaus aktoriaus, kaip šisai norėtų būti prisimintas — idomu, ką Alice Stephens atsakytų į tokį klausimą.

"Aš manau", taria jina, neilgai pagalvojus, "kad žinotų, jog didžiavaus savo lietuviška kilme ir pagal savo sugebėjimą dirbau lietuvių dainai ir muzikai".

Alice Stephens dainininkų (Alice Stephens Singers) koncertas Chicago Orchestra Hall 1950 m. birželio 6 d. Priekyje choro stovi (iš kairės į dešinę): solistas Satsys Baras, dirigentė Alice Stephens ir solistas Ipolitas Nauras. Prie fortepiono — Aleksandras Kucionas.

Antanas Jasmantas

PILIGRIMAS

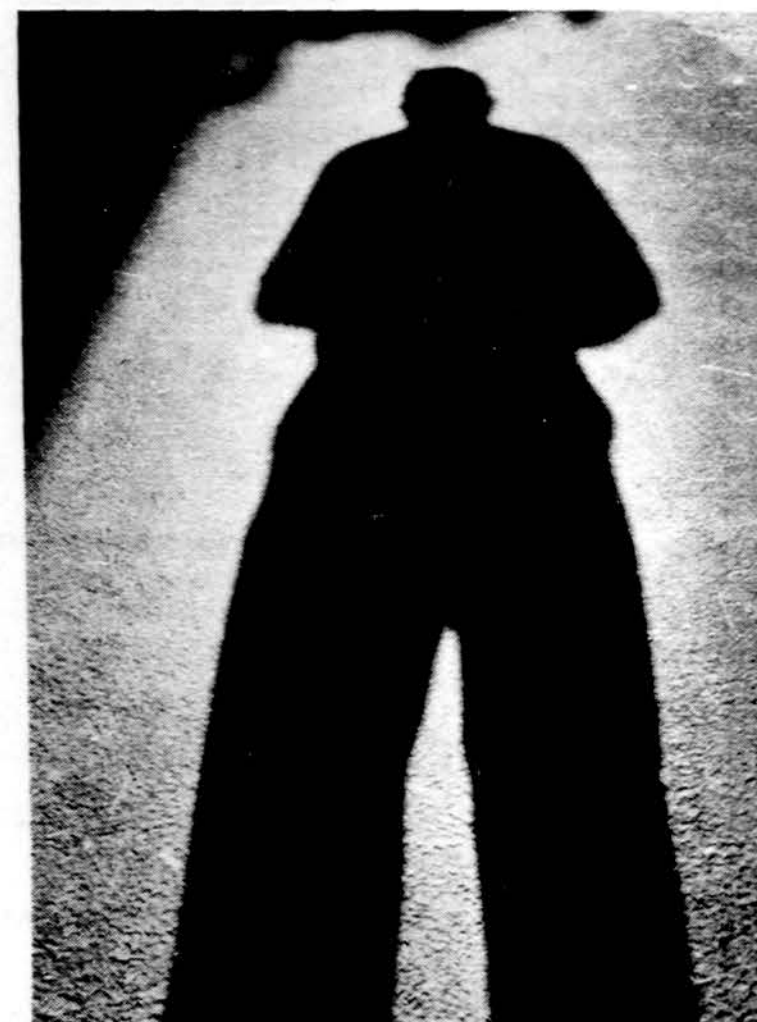
Ant kaklo foto aparatas.
Rožančių pamiršau namie.
Murmės motulė? Temurmie!
Bažnyčia jau iš tolo matos.
O saulė kyla. Eiti metas.
Ant kaklo foto aparatas.

Ak, Viešpatie! Kokia šventovė,
Rankas Tavęp iškelus stovi!
Šešelis jos kaip šydas driekias.
Ir sprakt iš šono, sprakt iš priekio,
Ir sprakt, ir sprakt, kiek bokštai siekia.
Viduj turbūt bus per tamsu.
Bet aš kuprinėje esu
Žaibulių prisidėjęs.
Tik blykšt, ir Tu, vėl sužibėjęs,
Man atiduodi kankinius ir užtarėjus.
O saulė slenka. Eiti metas.
Ant kaklo foto aparatas.

Kažkas lyg prieky groja.
Turbūt tai vėjas tarp rugių stiebelių.
Ir kažkieno pavargus koja
Mažytes dulkių kuokšteles kilnoja
Ant ilgo kelio.
Ir sprakt tą kelią: jis plokštelėjęs
Virs nesibaigiančia alėja.
Iš paskos karstas svirdinėja
Po juoda, kaukolėta marška.
Salia būgnelis senas tarška.
Ir sprakt būgnelį, sprakt tą maršką,
Ir sprakt imintą smėlį pedą.
O saulė už girių sėda.
Keliaut, keliauti metas.
Ant kaklo foto aparatas.

SILOE

Kiek daug čia jų aplinkui sėdi:
Apakęs princas ir bevaikė lady,
Senutė drobule apsiuviniojus,
Kareivis mažaisio netekęs kojos,
Ir nuo mažens suvutys mergytė,
Ir jauno kraujo suvabdyti
Negalinti išbalus moteris.
Visi eilių eilėmis susodinti
Neramūs laukia, gal atskris
Aukštybių angelas iš šių balutė
Jos vandeniu pažaisiti nešvariui.
Pašoks tada viltis iš sąnarių
Ir sučežės šilka sukrute,
Ir skudurai seni atsivynios.
Pašoks ramantai suguldėti,
Pašoks suvutys mergytė,
Apakęs princas ant vejės

Fotografuotul

Nuotr. V. Maželio

Sau kelio lazdele įieskos;
Linguos kareivis vienakojis,
Senutė, drobules nuklojus,
Dairysis, kur pasilaikyti,
O jauno kraujo suvabdyti
Negalinti išbalus moteris
I vandenį sujudusi įbris
Pati pirmoji...

Paskui jie vėlei grįš lyg susigėdę,
Lyg žado nevilty nustoję —
Kiekvienas grįš ir savo kėdę.
Apakęs princas ir bevaikė lady,
Ir nuo mažens suvutys mergytė.
Senutė imsis drobules taisyti,
Kareivis, ramentus susijieskojęs,
Liūdnei žiūrės, kaip teliškuojas
Dar vis sujudinto vandens bangėlės,
Kaip sutrypta žolė iš naujo kelias.
Visi žiūrės. O tarp jųvų eželių
Stuomuo išbalusius moters
Is lėto pasiners.

(Iš "Ateities" leidyklos leidžiamo naujo Antano Jasmantos eilėraščių rinkinio "Ir niekad ne namolei". Knyga išeis dar šiemet)

Juodeika apie marksizmo iliuziją

(Atkelta iš 2 psl.).

chiniai nesveikais" (488 psl.).

Tai tik pluoštels duomenų iš to milžiniško rinkinio "Marksizmo iliuzija", bet ir jį įrodo, kaip teisinga Alberto Camus mintis: "Jokia blogybė, kurią totalizmas nori pašalinti, nėra blogesnė už patį totalizmą".

Autorius tų duomenų, faktų ir samprotavimų sutelkęs begales. Juk vien jo pateiktamos bibliografijos susidaro 18 tautių puslapių. Ir tai knygos iš įvairių kultūrų, ringoj pasaulio kraštų: anglų, vokiečių, rusų, lietuvių ir k. kalbomis.

Šiame tome autorius išryškina sovietų valdžios genezę, Lenino diktatūros laikotarpį, Stalino tirioniją, gilinasi į sovietų ideologiją, nagrinėja marksistinę tikrovę Rusijoje, žvelgdamas į jų visuomenę, religijos naikinimą, ekonominį gyvenimą. Pagaliau pramato marksistinės ideologijos sutemas, dėl nusivylimo marksizmu, dėl totalistinės prievartos, dėl ekonominių klaidų, pagaliau dėl laisvės užgniauzimo. Tai taikliai yra aptaręs Abram Tertz (Andrei Siniavsky): "Kad kalėjimai išnyktų, mes pastatėme naujus kalėjimus. Kad išnyktų valstybės sienos, mes apsisūpome kišniečių siena. Kad darbas taptų pilsiu ir malonumu, mes įsteigėme priverčiamojo darbo stovyklas. Kad nuo šiol nė vienas kraujo lašas nebūtų pralietas, mes žudėm, žudėm, žudėm..."

Sovietų religinę priepaudo

ryškiai pasmerkia prancūzų rašytojas Antoine de Saint - Exupery: "Negalima atiduoti pirmumo medžiagai ir gyvenimo standartui prieš dvasią... Ispanijoje meno turtų ir uždarytų vienuolynų deginimas, nors vykęs trumpą laiką, buvo atidavimas pirmenybės kvailystei prieš civilizaciją... Be tikėjimo į Dievybę galutinė išvadoj negalima ir žmonių brolybė... Tėra tik viena vienintelė problema pasaulyje — kaip žmogui gražinti susirūpinimą dvasiniais dalykais, ką daryti, kad ant žmonių pradėtų lyti kas nors panašaus kaip tas gregorianiškas giedojimas... Nebegali ilgiau gyventi tik šaldytuvais, politika, bankų sąskaita, kryžiažodžių mslėmis. Negalima ilgiau gyventi be poezijos, spalvos ir meilės..."

Kaip jau iš suminėtu dalykų galima jausti, šis tomas yra labai gausių informacijų rinkinys, plačiai ir vispusiškai aptaria komunizmą praktikoje, bet ir užsimindamas jų teoriją. Net ir skiriamas knygos pluoštas atmeti komunizmo antireliginei doktrinai. Autorius komunizmo klausimu buvo labai plačiai apsisakęs, labai daug medžiagos surinkęs, matyt, universitetinėse paskaitose tą medžiagą sugromuliojęs, todėl šiais grėsmės laikais vienių būty naudinga arčiau su šiuo veikalu susipažinti, ypač jaunesnės kartos atstovams, kurie neturėjo progos komunizmo pažinti gyvenimo tikroveje. Suprantama, kad būtų galima išskirti ir

apsčiai pageidavimų ryšium su šiuo veikalu. Jis išėjo jau po autoriaus mirties, taigi nuo jo parašymo iki išleidimo praėjo ne taip jau mažas laiko tarpas. Dėl to kai kurios statistinės žinios jau yra senstėjusios, imtos iš duomenų, skelbtų prieš keletą ar net keliolika metų ar net ir anksčiau, o kas buvo vakar, gali būti kitaip šiandien.

Autorius per drąsiai teigia, kad "gilesni rusų tautinės bei religinės psichologijos tyrinėjimai paskutinių dviejų šimtmečių laikotarpio rodo, kad rusų gyvenimo būdas socialiniu atžvilgiu buvo komunistinis, o dvasiniu atžvilgiu — antireliginis" (312 psl.). Tai per drąsus tvirtinimas. Galima sutikti, kad dalis rusų nihilistinių intelektualų ir rašytojų turėjo kai kurių šių bruožų, bet to negalima pasakyti apie visą rusų tautą. Pats autorius iš dalies tą tvirtinimą paneigia, skelbdamas (317 psl.), kad uždarančią bažnyčias Rusijoje žmonės jas grynė ir įvyko daugiau kaip 1400 kruvinių susirėmimų prie bažnyčių. Toliau knygoje skelbiama: "Sovietų vadai bandė tris kartus nuslopinti religiją brutaliomis represijomis ir tris kartus jiems nepasisekė" (323 psl.). Kitą vietą vėl skelbia: "Daug tikinčiųjų, ginkluotų šakėmis ir lazdomis, gynė savo bažnyčias" (320 psl.). 1937 m. visuotiniame gyventojų surašinėjime į klausimą ar jie tik i Dievą, nuostabiai didelis nuosimtis piliečių, vyresnių kaip 15 m., atsakė teigiamai (322 psl.). Leidžiant šį tomą reikėjo atkreip-

(Nukelta į 4 psl.)

Nauji leidiniai

• **PASAULIO LIETUVIS**, 1980 m., Nr. 5-6. Leidinys Lietuvių Bendruomenės minčiai ir gyvenimui. Leidžia Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdyba. Redaguoja Romas Kasperas, Linas Rimkus, Emilija Sakadolskienė ir Romas Sakadolskis (vyr. red.). Spaudžia „Draugo“ spaustuvi. Administruoja Daina Kojelytė. Metinė prenumerata — 6 dol., atskiro numerio kaina — 1 dol., dvigubo numerio kaina — 2 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: Pasaulio lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636.

Naujausio „Pasaulio lietuvis“ viršelis: kryžių miškas ir maldininkų minios okupuotos Lietuvos Kryžių kalne.

Žurnalas yra globalinės apimties visuomeninės ir kultūrinės lietuviškosios veiklos veidrodys. Raštu ir nuotraukomis visa tai jauno ir išradingos redakcijos pristatoma labai gyvai ir vaizdžiai. Naujo numerio puslapiuose ličiamos šios sritys ir temos: 148.149 parašai (pavertusių iš-šūkis okupaciniam režimui); Kova už Klaipėdos bažnyčią. Okupuotos Lietuvos pagrindinės spauda; Minint birželines; Trys ketvirčiai amžiaus (lotyniškos raidės atgavimo sukaktis). Lietuvių pietuose nuo puslapių; Visuomenė; Mokslo; Politika; Kultūra; Svetimasis ir auklėjimas; Skaitytų žodis; PLB žinios; PL JS žinios. Pasaulio lietuvių; Mirusieji; Leidiniai; Laiškai; Parama PLB. Parama PL; JAV Lietuvių fondas; Skelbimai.

• **WORLD LITERATURE TODAY**, Volume 54, Number 3, Summer 1980. A Literary Quarterly of The University of Oklahoma. Anglų kalba leidžiamas žurnalas, skirtas šių dienų pasaulinei literatūrai. Jį redaguoja nuolatiniai lietuvių ir lietuvių literatūros bičiuliai estas, Oklahomos universiteto profesorius ir rašytojas, poetas Ivar Ivask. Tai bene bus vienas pačių iškiliausių šios rūšies žurnalų ne tik Amerikoje, bet ir visame literatūros pasaulyje aplamai. Be labai aktualių, šiandieninę literatūrą pristatančių ir ją nagrinėjančių straipsnių, visada pusė ar net ir daugiau žurnalo puslapių yra skiriama išėjusių knygų recenzijoms. Tiek straipsniais, tie recenzijomis aprėpiama visomis pasaulio literatūrinėmis kalbomis kuriama grožinė literatūra. Niekada neaplenkiama ir lietuvių literatūra. Štai šiame numeryje recenzuojama: Jono Avyžiuso romanas „Chameleono spalvos“ (Ilona Gražytė — Maziliauskienė), Jurgio Blekaičio poezijos knyga „Rudens ritmas“ (R. Šilbajoris), Liudo Dovydo novelių rinkinys „Vasaros vidurinė“ (Audrė B. Willeke) ir Sigitos Gedos poezija, išversta į anglų kalbą Jono Zdanio, rinkinys „Songs of Autumns“ (Audronė B. Willeke).

Žurnalo redakcijos adresas: World Literature Today, Editorial Office, 630 Parrington Oval, Room 110, Norman, Oklahoma 73019. Administracijos adresas: 1005 Asp Ave., Norman, Oklahoma 73019. Metinė prenumerata: įstaigoms — 27.50 dol., pavieniui asmeniškai prenumerata — 18.00 dol.

• **LAISKAI LIETUVIAMS**, 1980 m. rugsėjo mėn., Nr. 8. Religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Leidžia lietuviai jėzuitai. Redaguoja Juozas Vaišnyš, S.J. Administruoja A. Likanderienė. Metinė prenumerata — 8 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56 th St., Chicago, IL 60636.

Šio numerio temos: Lietuviški vitaminai ir mintys rudeniui; Mylek savo artimą kaip pats save; II Vatikano susirinkimas mūsų kasdieniniame gyvenime; Tikėjimo neaiškumai; „Laiškai lietuviams“ ekskursija į Europą; Jai atleidžiamos nuodėmės; Skrybės: priežasčių beiškant; Pavy-

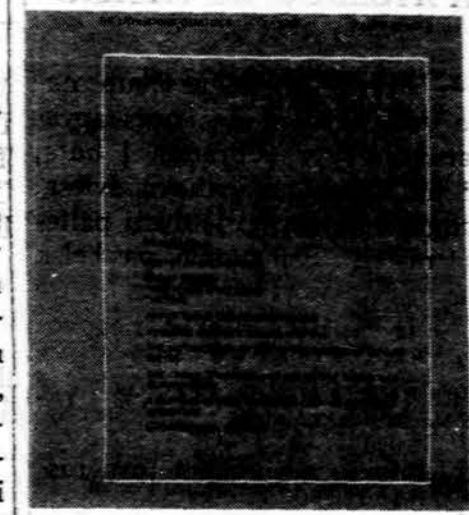
Pietų Ameriką (5dol.).

Vedamųjų puslapiuos, kaip ir visada, nubrėžta keletas ryškių šios dienos brūkšnių: ir maskvinė olimpiada, ir Vilniaus universiteto geologas Vytautas Skudis, ir Paul Sartre mirtis, ir Augsburgas išpažinimas, ir išėjimo spaudos etika, ir „Ateities“ 70 m. sukaktis. Pastarąją progą puslapiams labai tinka Stasio Ylos raštas: „Ateitininkų misija“. O toliau: Alės Rūtos apybraiža Stasio Santvaro eilėraščių pluoštas; pokalbis su dail. A. Tamošaičiu; dr. Jonas Grinius recenzuoja J. Kraliaus premijuotą romaną „Iškaitę Vilniaus akmenys“; stovyklų suvestinė; laiškai; ateitininkiškos veiklos aprašymai ir kt. Žurnalo puslapiai gausiai iliustruoti.

• **LITUANUS**, Volume 26, Number 3, Fall 1980. Lithuanian Quarterly Journal of Arts and Sciences. Šį anglų kalba leidžiamą žurnalą numerį redaguoja Birutė Cipliauskaitė. Žurnalo administruoja Jonas Kučėnas. Redakcijos ir administracijos adresas: Litanus, 6621 S. Troy, Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata — 15 dol.

Šio numerio akcentas yra dabarties lietuvių, latvių ir estų literatūros. Į anglų kalbą išvers-

LITUANUS

ti ir žurnale spausdinami šie baltieji poetai: Marie Under, Aleksis Rannit, Jurgis Blekaitis, M. Martinaitis, Aleksandras Čakas, Astrida B. Stahnke. Proza atstovauja Juozas Aputis ir Ilze Skipsna. Mirga Girniuvienė atskiru straipsniu lietuvių Jono Juškaio poeziją, Inta Ezeraitis — Gunars'o Salins'o poeziją, Birutė Cap Gunars'o Priede dramaturgiją ir Rein Taagepera kalbą apie „Historical Gap“ estų literatūroje. Violeta Kelertas recenzuoja Tomo Venclovos pasaulinės poezijos vertinimą „Voices from World Poetry“ ir Anthony T. Bouscaren aptaria Rolfo Ekmano veikalą „Latvian Literature Under the Soviets: 1940—1975“.

• **AKIRACIJAI**, 1980 m. rugsėjo mėn., Nr. 8. Atviro žodžio mėnraštis. Leidžia Viewpoint

Vienos krypties kelią pradant: rašytojo Aloyzo Barono karstas š. m. rugsėjo 11 d. kolegų rašytojų išnešamas iš laidojimo koplyčios į Šv. Antano lietuvių parapijos bažnyčią Cicerio. Karsto kairėje iš kairės į dešinę: Vladas Butėnas, Alfonsas Šešplaukis — Tyruolis, Anatolijus Kairys; karsto dešinėje: Česlovas Grincevičius (užstotus Anatolijaus Kairio), Vincas Ramonas ir Kazys Bradūnas.

Nuotr. K. Ambrozaičio

Press, Inc., 6821 S. Maplewood Ave., Chicago, IL 60629. Redaguoja Redakcinė kolegija. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiro numerio kaina — 1 dol.

Šį kartą spausdinamas Ivar'o Ivark'o žvilgsnis į šiandieninę baltiečių literatūrą, recenzuojama nauja Jurgio Blekaičio poezijos knyga, stambelėjama pagrindinių metafizikos mokslo klausimų, rezervuoti kalbama apie „Historical Gap“ estų literatūroje. Violeta Kelertas recenzuoja Tomo Venclovos pasaulinės poezijos vertinimą „Voices from World Poetry“ ir Anthony T. Bouscaren aptaria Rolfo Ekmano veikalą „Latvian Literature Under the Soviets: 1940—1975“.

• **TECHNIKOS ŽODIS**, 1980 m., Nr. 2. Lietuvių inžinierių ir architektų žurnalas. Vyr. redak-

torius: V. Jautokas, 5859 S. Whipple St., Chicago, IL 60629. Administratorius: Antanas Brazdžiūnas, 7980 West 127 St., Palos Park, IL 60464. Metinė prenumerata — 6 dol., studentams — 2 dol.

Rašoma apie vėjo energijos išvystymą, apie naujovišką pavirų dežę, apie lietuvių technikinę literatūrą, duodama plati techninė apžvalga, informuojama apie lietuvių inžinierių ir architektų veiklą. Puslapiai iliustruoti.

• **LAIVAS**, 1980 m. rugsėjo — spalio mėn., Nr. 5. Religinio ir tautinio gyvenimo dviemėsenis žurnalas. Leidžia Marijonų vienuolija. Redaguoja kun. J. Vaškas, MIC. Redakcijos ir administracijos adresas: 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629.

Šiame numeryje: Popiežiaus

Simkaus Anoj pusėj Dunajilio ir V. K. Banaičio Už žalių girelės galėjo būti iš tos pačios operos.

• **SVENTASIS RASTAS**. Komentarai — aiškinimai. Lukas — Jonas. Paruošė Kostas Burbulis. Išleista 1980 m. Chicagoje. Spausdino ViVi Printing, 4346 S. Western Ave., Chicago, IL 60632. Leidinys 286 psl.

Nerijos Linkevičiūtės ir Vytauto Paulionio koncertas Chicagoje

Teko paskutinę minutę įbėgti salėn, susirasti vietą ir susipažinti su „Margučio“ koncerto programa. Viršelyje: Nerija Linkevičiūtė — sopranas, Vytautas Paulionis — bosas-baritonas, akompanuoja Darius Lapinskas; Chicago Lietuvos jaunimo centras, 1980 m. rugsėjo 28 d.

Programą atskleidus, viskas gana pažįstama (gal net per daug), pradedant G. Carissimi *Vittoria*, *ma core*. Pasigirdus pirmosios V. Paulionio gaidos, įtartinai pasirodė priesaga „—baritonas“. Aukštos gaidos šiek tiek suspaustos, kartais net girgždantios. O gal reiktų per pirštus pažūrėti; juk tai pirmas išėjimas, „nervai“. Iš kitos pusės — žemos gaidos pilnos, skambios.

Tai kas atleistina pirmą kartą, neturėtų pasikartoti. Deja... W. A. Mozarto *Non piu andrai* buvo girdėti balso registro lūžiai, per kuriuos solistas šokinėjo, kaip per sportinį kliūčių ruožą, kurio aukštesnės kartys buvo sunkiai įveikiamos. Apie interpretaciją nėra ko kalbėti. V. Paulionio dinaminis laukas yra kažkur tarp forte ir mezzo forte. Traupiojo Mozarto nereikėtų skaldyti kaip malkų. Jeigu pirminis dainavimo tikslas yra idėjų, emocijų ir situacijų perdavimas, tai V. Paulionis to meno dar turi pasimokyti. Vis dėlto nebuvo tragiška. Solistas turi gražų balsą, o tai atveria daugelį kitų trūkumų.

G. Verdi *Credo in un Dio* daugiau tiko Paulionio temperamentui, bet ne jo balsui. Nors buvo proga sužinoti, kad jis moka ir subtiliai išsireikšti. Neaišku, tačiau kodėl pasirinkta atlikti baritono ariją.

Paskutinį kartą teko klausytis Nerijos Linkevičiūtės, kai ji buvo mecosopranas, tad smalsu buvo patirti, kaip seksis naujam sopranui. Iškliausias J. Gruodžio *Saulėlė raudona* ir *Avizų prašė*, vėl norėjosi teisinti — „nervai“, ypač kai prie nevisai tobulų aukštesnių gaidų prisidėjo smulkių intonacijos netikslumų ir vibracijos nepastovumų.

Daug geriau sekėsi su Dariaus Lapinsko *Oi, ką kalba linelis*. Daina lyg pačiai N. Linkevičiūtei parašyta, atliktą jautriai, subtiliai.

B. Budriūno *Dainos gimime* solistė turėjo progos parodyti visus savo interpretacinius gabumus. Tai maloni atvanga po nelankstaus V. Paulionio dainavimo. Tik gaila, kad tiems gabumams ryškinti parinktas foninis

kino filmo muzikos tipo kūrinys. Energingai atakuota J. Tallatis Kelpšos *Mano sieloj šiandien šventė*. N. Linkevičiūtės balsas yra įgijęs stiprumo ir tikrumo. Jėga, kartu su sodriu balsu žemesniajame registre liudija neabejotiną solistės pažangą. Kontarstui protarpiais išdygstančios šiurkštos aukštosios, I pabaiga, solistė kovojant su intonacijos sunkumais, teko spausti nykštį, kad „išvežtų“ paskutinę gaidą.

Pirmosios programos dalies pabaigai V. Paulionis grįžo į sceną su St. Simkaus *Pamylėjau vakar ir tamsiojo naktelį*. Buvo galima laukti, kad šitokiuose, lengvesnio žanro kūriniuose jis atsiels, bet kur tau — it metą prarijęs Nepadėjo nesklindus lietuvių kalbos tarimas.

Abiems solistams akompanavo

Darius Lapinskas. Galima atleisti už „falšyvas“ gaidas — visiems klaidų pasitaiko (nors būtų galėjęs įžangas ilgiau parepetuoti, kad bent mažiau pastabūs neatkreiptų dėmesio), bet kai solistas turi gaudyti kvapą, laukdamas akompaniatoriaus; kai klausytojas spėlioja kas ką veja, sunku rasti patęsimų. Vis dėlto reikia pastebėti, kad D. Lapinskas atrodė priėmęs dėmesin ankščiau mestas pastabas dėl „per drąsaus“ akompanavimo. Ne visi kompozitoriai rašo akompanimentus kaip Schubertas, kurio vokaliniai kūriniai yra tarsi fortėpiono—balso duetai. Žinoma, paties D. Lapinsko *Oi, ką kalba linelis* tinka daugiau išryškintas akompanimentas, suteikiantis melodijai įdomų kontrapunktą.

R. Wagnerio arija *Moegst du, mein Kind* pradėta antroji programos dalis. Besiklausant pirmosios tokia mintis: atrodė V. Paulionis didžiausią dėmesį kreipia pasiskiram garsui. Jis išstobulintas, turtingas, malonaus tembro, tikslus. Kartais tie paskiri balsai net turi raiškumo, ekspresijos, bet tie atributai nepanaudojami ištisai — muzikinėje frazėje. Tiek mažai dėmesio kreipiamas muzikiniui sakiniui, kad keletą kartų kūrinio pabaiga užklupo klausytojus netikėtai, kaip staigmena, nes nebuvo jokių ženklų, kad ji artėja.

C. Gounod *Fausto* Mefistofelio serenadoje išraiška persimėtė į veidą, bet taip iškraipė garso liniją, kad serenada pavirto balsių vokalizų, perpintu sausu, neįtikinančiu juoku. Iš esmės, nebuvo labai svarbu apie ką dainuojama — Mefistofelis, St.

Marksizmo iliuzija

(Atkelta iš 3 pusl.)

ti dėsmei į šiuos vėlesnius faktus apie religiją ir pakeisti minti, kad dvasiniu atžvilgiu rusas buvo antireliginis. Bolševikas — taip, bet toli gražu negalima tvirtinti apskritai apie rusus.

Kai kur buvo reikalingi ir kalbos išlyginimai. Rašoma „vienais metais“ (116 psl.), kai reikia „vienieriais“; vartojamas žodis „skaitlingas“, kai nebevertu jama „skaitlius“, turint jo vietoj „skaitmuo“ ar galint tiesiai pasakyti „gausus“. Pasitaiko ir nelietuviškų sakinių formų, pvz., „padarė pirmą pažintį su marksizmu“ (121 psl.). Kam čia „padarė“? Kadangi atskiros knygos dalys, matyt, buvo rašomos atskirais laikotarpiais, tai pasitaiko pakartojimų ir gali būti pasigenda ryškaus planingumo.

Bet tai vis antraeiliai dalykai. Pagrindė, veiklas svarbus, turiningas, parodo, jog į jo sudarymą įdėta daug darbo, skaitytojui jis praturtina gausiomis informacijomis ir logiškais išvadomis apie didžiąją pasaulio grėsmę — komunizmą.

Jeigu šis vertingas veikalas išėjo iš spaudos, mes turime būti ypatingai dėkingi Gražinai Juodeikienei, kuri pasirūpino, kad jos velionio vyro kūrinys išvytų platųjį pasaulį.

žodis prancūzų darbininkams; Versmė ir norma artimo meilės. Atsinaujinimas dvasioje; Dievo iškiojimas; Arkivysk. J. Matulaitio beatifikacijos bylos žinios; Religinio gyvenimo apžvalga ir kt. Leidinio puslapiai iliustruoti.

• **SVENTASIS RASTAS**. Komentarai — aiškinimai. Lukas — Jonas. Paruošė Kostas Burbulis. Išleista 1980 m. Chicagoje. Spausdino ViVi Printing, 4346 S. Western Ave., Chicago, IL 60632. Leidinys 286 psl.

Po koncerto Jaunimo centre, Chicagoje. Iš kairės į dešinę: Darius Lapinskas, Nerija Linkevičiūtė ir Vytautas Paulionis. Nuotr. Lino Meilaus

Vytautas Paulionis yra dar jaunas menininkas. Dėl jo balso kokybės nėra jokios abejonės, ypač kuomet atlieka bosams skirtą medžiagą. Su patirtimi ateis didesnis jautrumas dainos menui, išsiplės emocijų diapazonas. Su laiku išsibalansuos ir techniški balso produkcijos nelygumai.

Nerijai Linkevičiūtei mažiau reikia dorotis su tokiais sunkumais, nors taip ir neaišku: ar palinkėti toliau kaip sopranui tobulėti, ar siūlyti likti mecosopranu.

Emilija Sakadolskienė